

Verkenning ERK-niveaus

Verkenning ERK- niveaus

Oktober 2023

Verantwoording

2023 SLO, Amersfoort

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Auteurs:

Loes Groen, Bas Trimbos

Te citeren als: Groen, L., & Trimbos, B. (2023). Verkenning ERK-niveaus.
Amersfoort: SLO.

Informatie

SLO

Postbus 502, 3800 AM Amersfoort

Telefoon (033) 4840 840

Internet: www.slo.nl

E-mail: info@slo.nl

AN

9.8055.870

Inhoudsopgave

1. Inleiding	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Hoofdvragen	6
2. Methode	7
2.1 Case study	7
2.2 Deelnemers	7
2.3 Procedure: Aligning Language Education with the CEFR: A Handbook	7
De rondes in het inschalingsproces	8
Aangepaste procedure	8
Toegevoegde rondes	9
2.4 Indeling bijeenkomsten	9
2.5 Uitgangspunten inschalen vaardigheden	10
3. Resultaten	11
3.1 ERK-niveaus	11
3.2 Internationale toetsinstituten	13
3.3 Taalactiviteiten en taalcompetenties	13
3.4 Uitkomsten gesprekken randvoorwaarden	16
4. Aanbevelingen	17
4.1 Aanbevelingen aan de vakvernieuwingscommissie	17
4.2 Aanbevelingen voor de fase van beproeven	18
4.3 Aanbevelingen voor fase van implementatie	18
5. Referenties	19
Bijlage 1: Een overzicht per taal en schoolsoort van het aantal deelnemende docenten	20
Bijeenkomsten Engels, Duits en Frans	20
Bijeenkomst Spaans	20
Bijeenkomst kleine talen	20
Bijlage 2: Uitgebreidere beschrijving rondes en overzicht per taal	21
Uitwerking rondes alignment procedure	21
Engels, Duits en Frans	21
Spaans	21
Kleine talen	21

Bijlage 3: Gebruikte formulieren alignment procedure	23
Ronde 1 - Familiarization: Form 2.1: Generic familiarization	23
Ronde 2 - Specification: Form 3.5: Detailed mapping	27
Ronde 3 - Form 4.3: Analysis of illustrative examples. Holistic form > Lezen, Luisteren	28
Ronde 3 - Form 4.3: Analysis of illustrative examples. Holistic form > Schrijven	28
Ronde 3 - Form 4.3: Analysis of illustrative examples. Holistic form > Spreken	29
Ronde 4: Standaard Setting	29
Ronde 5: Achtergrondvariabelen	30
 Bijlage 4: Overzicht bijeenkomsten	 31
 Bijlage 5: Uitgebreide conclusies op basis van de procedure Aligning Language Education with the CEFR: A Handbook	 32
Uitkomsten alignment procedure	32
Familiarisatie	32
Specificatie: inschalen van de opdrachten van de docenten	32
Standaardisatie: beoordelen van leerlingproducten bij de productieve vaardigheden	33
Standaard setting: ijking met internationaal gestandaardsette materialen	33
 Bijlage 6: Verslag gesprekken internationale toetsinstituten	 34
Gesprekken internationale toetsinstituten	34
Cambridge (Engels)	34
Goethe (Duits)	34
Delf Scolaire	35
Dele	35
 Bijlage 7: Taalactiviteiten en taalcompetenties voor de verschillende talen	 37
Taalactiviteiten Engels	37
Taalcompetenties Engels	38
Taalactiviteiten Duits	39
Taalcompetenties Duits	40
Taalactiviteiten Frans	41
Taalcompetenties Frans	43
Taalactiviteiten Spaans	44
Taalcompetenties Spaans	45
Taalactiviteiten Arabisch	46
Taalactiviteiten en taalcompetenties Chinees	47
Taalactiviteiten en taalcompetenties Italiaans	49
Taalactiviteiten en taalcompetenties Russisch	50

**Bijlage 8: Conclusies op basis van de gesprekken over de benodigde
randvoorwaarden**

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Voor de actualisatie moeten de kerndoelen en examenprogramma's ERK-niveaus vermelden per taal, taalvaardigheid en schoolsoort. Het is de bedoeling dat deze niveaus uitdagend en haalbaar zijn. Het ministerie van OCW heeft dit besloten naar aanleiding van het advies afkomstig uit de Verkenning voor de formalisatie van het Europees Referentiekader voor Talen in het Nederlandse onderwijs (Fasoglio et al., 2022). Het toevoegen van expliciete ERK-niveaus aan kerndoelen en eindtermen maakt voor leraren en leerlingen duidelijk waar ze naartoe moeten werken om door te stromen naar vervolgonderwijs of een andere schoolsoort. Daarnaast bevordert het ERK het creëren van doorlopende leerlijnen.

In de huidige situatie is het niet mogelijk om een uitspraak te doen over welke ERK-niveaus gekoppeld kunnen worden aan de verschillende talen, taalvaardigheden en schoolsoorten. Er is slechts voor een Engels, Duits en Frans voor een beperkt aantal taalvaardigheden en schoolsoorten onderzoek gedaan naar bereikte ERK-niveaus en niet al deze resultaten zijn bruikbaar in de context van het ERK.

Dit onderzoek is uitgevoerd om te bepalen welke uitdagende en haalbare ERK-niveaus toegevoegd kunnen worden aan de eindtermen voor Engels, Duits, Frans, Spaans, Arabisch, Chinees, Italiaans, Russisch en Turks.

1.2 Hoofdvragen

We hebben de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. Welke ERK-niveaus zijn uitdagend en haalbaar per taalvaardigheid, taal en schoolsoort in de bovenbouw van vmbo, havo en vwo?
2. Welke randvoorwaarden zijn nodig om deze niveaus te behalen?

2. Methode

2.1 Case study

Dit onderzoek is uitgevoerd in de vorm van een case study. Deze methode bood ruimte om de procedure zorgvuldig uit te voeren en een grondige analyse te maken van producten en opdrachten die de docenten meenamen en die ten grondslag lagen aan het bepalen van uitdagende en haalbare niveaus per taal, taalvaardigheid en schoolsoort. Daarnaast bood dit type onderzoek ruimte om met de docenten het gesprek aan te gaan en vragen te stellen over de randvoorwaarden: over wat er nodig is om de ingeschaalde ERK-niveaus te kunnen behalen.

2.2 Deelnemers

- De docenten voor Engels, Duits, Frans en Spaans zijn geworven via een oproep via de sociale mediakanalen en ons netwerk. Ze moesten aan de volgende voorwaarden voldoen:
 - ervaring hebben met het toetsen aan de hand van het ERK;
 - lesgeven in een examenklas;
 - materialen mee kunnen nemen naar de bijeenkomsten (voor Engels, Duits en Frans).
- De docenten voor de andere talen zijn geworven via de vakvernieuwingscommissie. Een deel deze docenten was ook afkomstig uit vakvernieuwingscommissie, omdat er doorgaans ook een beperkt aantal docenten is voor deze talen.

De meeste docenten die meededen aan de verkenning hebben behoorlijk wat ervaring met het ERK en kunnen gezien worden als voorlopers. Daarnaast had een klein deel van de docenten weinig, maar wel enige ervaring met het ERK. De deelnemende docenten zijn dus geen dwarsdoorsnede van de docenten op het gebied van werken met het ERK, maar zitten daarboven. Het is van belang om dit in de gaten te houden bij het interpreteren en toepassen van de resultaten die naar voren komen uit deze case study. Een overzicht per taal en schoolsoort van het aantal deelnemende docenten is te vinden in bijlage 1.

2.3 Procedure: Aligning Language Education with the CEFR: A Handbook

De geselecteerde procedure is afkomstig uit Aligning Language Education with the CEFR: A Handbook. De Raad van Europa verwijst zelf naar deze publicatie op hun website. Op basis daarvan, maar ook op basis van overleg met externe partijen en op basis van de inhoud hebben we voor deze procedure gekozen. Aligning Language Education with the CEFR: A Handbook is gebaseerd op de nieuwe, sterk aangevulde uitgave van het Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Talen: Leren, ondewijzen, beoordelen. Het boek richt zich,

naast toetsing, ook op beleid, curriculum en onderwijsmaterialen en past daarom goed bij deze verkenning, waarin we opdrachten en leerlingproducten willen inschalen op ERK-niveau. Ook het feit dat het boek is gemaakt voor mensen die heel direct en praktisch met het ERK aan de slag gaan, zoals docenten, maakt dat dit boek geschikt is.

De rondes in het inschalingsproces

Het boek introduceert het ERK en de stappen (rondes) die nodig zijn in het inschalingsproces. Ook verwijst het naar en bevat het beschikbare tools en materialen die je kunt gebruiken om de verschillende stappen te documenteren. De stappen zijn:

1. Familiarisatie: zorgen dat alle deelnemers voldoende kennis hebben van het ERK, de niveaus, taalactiviteiten en taalcompetenties.
2. Specificatie: meegebrachte opdrachten koppelen aan de categorieën van het ERK: niveaus, taalactiviteiten en can do-statements.
3. Standaardisatie: een productieve opdracht (leerlingproduct) beoordelen aan de hand van taalcompetenties.
4. Standaardsetting: de ingeschaalde niveaus vergelijken met internationale gestandaardsette producten.

Aangepaste procedure

Het volledig volgen van alle stappen in de procedure neemt meerdere dagen in beslag. In het eerste hoofdstuk van het handboek (p.16) staat dat de procedure aangepast kan worden naar behoefte.

Gezien de beperkte tijd, vanwege de inhoud van onze hoofdvragen, maar ook vanwege praktische uitvoerbaarheid was het nodig en mogelijk om de procedure voor deze case study aan te passen:

- Het bleek onmogelijk om de standaardisatie uit te voeren voor de receptieve vaardigheden, omdat er geen taalcompetenties voor de receptieve vaardigheden zijn. "De opvatting is dat competentie in een actiegerichte benadering alleen in actie bestaat" (Aangevulde uitgave, p.153).
- De gestandaardsette voorbeelden die we gebruikt hebben voor Engels, Duits en Frans zijn afkomstig van websites die opgenomen waren uit *Aligning Language Education with the CEFR: A Handbook*. Voor de andere talen waren er nauwelijks voorbeelden beschikbaar, waardoor de standaardsetting voor die talen niet uitgevoerd konden worden.

Uiteindelijk hebben Engels, Duits en Frans alle rondes uitgevoerd, met uitzondering van de standaardisatieronde voor de receptieve vaardigheden. Bij de andere talen is vooral ingezet op familiarisatie.

Na het opzetten van de rondes hebben we de relevante formulieren geselecteerd en waar nodig ingekort. Een uitgebreider overzicht van de verschillende rondes en de indeling per taal is te vinden in bijlage 2, daarnaast is een overzicht van de formulieren te vinden in bijlage 3.

Toegevoegde rondes

Om een eenduidig advies te kunnen geven met betrekking tot de niveaus per taal, taalvaardigheid en schoolsoort en zo hoofdvraag 1 te kunnen beantwoorden, was een vijfde ronde nodig, waarbij de docenten in gesprek gingen over de opbrengsten uit ronde 1 tot en met 4. Na de specificatie (ronde 2) en de standaardisatie (ronde 3) bleek namelijk dat de opdrachten en producten voor een schoolsoort van verschillende docenten niet altijd op hetzelfde niveau waren ingeschaald. Docenten gingen in gesprek over welk ERK-niveau uiteindelijk haalbaar en uitdagend was voor de diverse taalvaardigheden per schoolsoort.

Om hoofdvraag 2 te kunnen beantwoorden hebben we de ronde *achtergrondvariabelen* toegevoegd (ronde 6), waarin de docenten in discussievorm dieper in gingen op de randvoorwaarden op het vlak van curriculum, organisatie en professionalisering. In deze ronde ging het gesprek over wat nodig is om de niveaus te bereiken. Het gesprek hebben we gevoerd naar aanleiding van de volgende afbeelding:

Afbeelding 1: Uitgangspunten discussie randvoorwaarden. Bron: Curriculumspiegel 2017, blz. 135.

In het kader van triangulatie hebben we na de bijeenkomsten nog gesprekken gevoerd over de haalbaarheid van de ingeschatte niveaus met internationale toetsinstituten (ronde7).

2.4 Indeling bijeenkomsten

De tijd voor deze verkenning was beperkt, omdat de actualisatie al gestart was ten tijde van de opdracht en de voorlopige resultaten binnen enkele maanden gepresenteerd moesten worden aan de vakvernieuwingscommissie. Daarom zijn

de bijeenkomsten als volgt ingericht, waarbij onderscheid hebben gemaakt tussen verschillende talen.

In totaal zijn er ongeveer twintig bijeenkomsten geweest:

- Introductiebijeenkomsten per taal voorafgaande aan de live-bijeenkomsten voor Engels, Duits en Frans.
- Dagbijeenkomsten voor de grote talen Engels, Duits en Frans, waarbij we een onderverdeling maakten tussen vmbo bb/kb/gt en havo/vwo.
- Twee korte online-bijeenkomsten (naast de dagbijeenkomsten) voor Frans en Duits vmbo.
- Een online-bijeenkomst voor Spaans, omdat beide talen Romaanse talen zijn.
- Een live-bijeenkomst van een halve dag voor Arabisch, Chinees, Italiaans, Russisch en Turks.

Arabisch, Chinees, Italiaans, Russisch, Spaans en Turks kregen een huiswerkopdracht in plaats van een introductiebijeenkomst, omdat zij op de dag een iets kortere procedure volgden en minder materialen mee hoefden te nemen. In bijlage 4 staat een gedetailleerder overzicht van de bijeenkomsten.

2.5 Uitgangspunten inschalen vaardigheden

Vanwege de hoeveelheid beschikbare tijd hebben we de volgende keuzes gemaakt met betrekking tot het inschalen van de vaardigheden:

- We keken naar lezen, luisteren, schrijven, spreken/gespreksvaardigheid.
- Voor Engels, Duits en Frans waren er voor sommige schoolsoorten al enige resultaten bekend op basis van eerdere onderzoeken:
 - schrijfvaardigheid havo en vwo voor Engels, Duits en Frans (Fasoglio et al., 2014)
 - gespreksvaardigheid vmbo, havo en vwo voor Engels (Fasoglio & Tuin, 2017)
 - onderzoek voor lees en luistervaardigheid vmbo, havo en vwo (Verheyen et al., 2015)
- Het schrijfvaardigheidsonderzoek voor Engels, Duits en Frans havo en vwo en het onderzoek gespreksvaardigheid Engels zijn zeer uitgebreid. Daarom hebben we besloten om deze resultaten te gebruiken in deze case study.
- De resultaten voor de receptieve vaardigheden zijn opnieuw ingeschaald in deze case study. Dit vanwege het meer holistische karakter van lezen in het ERK, dat ook naar voren komt in de tussenproducten van de vakvernieuwingscommissie.

3. Resultaten

Hieronder staat een overzicht van de resultaten die relevant zijn voor het beantwoorden van de hoofdvragen. De uitkomsten van ronde 1 tot en met 4 van de inschalingsprocedure zijn hierin niet meegenomen, maar zijn te vinden in bijlage 5.

3.1 ERK-niveaus

Hieronder volgt een overzicht van de resultaten van de officiële procedure om tot afstemming te komen over uitdagende en haalbare ERK-niveaus per taal, taalvaardigheid en schoolsoort. De resultaten voor Spaans staan in een andere tabel (tabel 3), omdat de internetverbinding wegviel tijdens deze bijeenkomst. Hierdoor konden de docenten niet in gesprek gaan over een eenduidig advies en hebben we alleen een overzicht van de inschalingen per docent.

Tabel 2: De niveaus zoals deze door de docenten zijn vastgesteld naar aanleiding van de Verkenning van de ERK-niveaus.

	Productief			Receptief	
	Schrijven	Spreken	Gespreksv.	Lezen	Luisteren
Engels					
bb	A2	A1¹	A1	A2/B1	A2
kb	B1	A2	A2	B1	B1
gt	B1/B2	B1	B1	B2	B1/B2
havo	B1	B1/B2	B2	B2 (lastig)	B2
vwo	<B2²	B2/C1	B2/C1	B2/C1	C1
Duits					
bb	A1	pre A1/A1	pre A1/A1	A1/A2	A1/A2
kb	X	X	X	X	X
gt	A2/(B1)	A1/A2	A1/A2	B1	B1
havo	<B1	B1	B1	B2	B2
vwo	<B2	B1+ (spontaan)	B1+ (spontaan)	B2 (detail)	B2 (detail)
		B2 (voorbereid)	B2 (voorbereid)	C1 (globaal)	C1 (globaal)
Frans					

¹ **Blauw**: resultaten overgenomen uit eerder onderzoek.

² Een ERK-niveau dat voorafgegaan wordt door het teken '<' geeft aan dat het ERK-niveau lager is dan het niveau dat aangegeven staat. Dus <B2, betekent lager dan B2. In het schrijfvaardigheidsonderzoek (Fasoglio et al., 2014) bleek dat minder dan 75/70% van de leerlingen dit desbetreffende niveau haalde.

gt	A2	A1/A2	A1/A2	A2/B1	A2/B1
havo	<A2	A2	A2	B1 > B2	B1
vwo	<B1	B1	B1	B2	B1 (B2 lastig)
Arabisch					
bb	A1	A1	A1	A1	A1
kb	A1	A1/A2	A1/A2	A1	A1
gt	A2	A2	A2	A2	A1
havo	A2	A2/B1	A2/B1	B1	A2/B1
vwo	A2/B1	B1	B1	B1	A2/B1
Chinees					
vwo	A2	A2	A2	A2	A2
Italiaans					
havo	A2+/B1	B1	A2+/B1	B1	B1
vwo	B1	B1+	B1	B1+	B1+
Russisch					
havo	A2	A2	A2	A2/B1	A2+
vwo	A2+	A2+	A2+	B1/B2	A2/B1
Turks					
bb	Pre-A1	Pre-A1	Pre-A1	Pre-A1	A1
kb	Pre-A1	Pre-A1	Pre-A1	A1	A1
gt	A1	A1	A1	A1/A2	A1/A2
havo	A2	A2	A1/A2	A2+	A2/B1
vwo	A2+/B1	A2/A2+	A2	B1	B1

Tabel 3: De inschattingen voor ERK-niveaus Spaans door individuele docenten

	Docent 1	Docent 2	Docent 3	Docent 4	Docent 5	Docent 6
Schrijven						
bb	A0/A1				A1	
kb	A0/A1				A2	A1/A2
gt	A2		A1/A2	A1/A2	B1	A2
havo		A2+	A2+		B2	B1
vwo		B1	B2			
Spreken + Gespr.						
bb	A0/A1				A1	
kb	A0/A1				A1	
gt	A1		A2	A1	A2	A1/A2
havo		A2/A2+	B1		B1	A2/B1
vwo		B1	B2		B2	B1
Lezen						
bb	A1				A1	
kb	A1				A2	

gt	A2		A2	A2	A2	A2
havo		A2+/B1	B1		B1	B1
vwo		B1+	B2+		B2	B1/B2
Luisteren						
bb	A1				A1	
kb	A1				A2	
gt	A2	A2+/B1	A2	A2	A2	A1/A2
havo		B1/B1+	B1		B1	A2/B1
vwo			B2		B2	B1

3.2 Internationale toetsinstituten

De internationale toetsinstituten Cambridge voor Engels, Goethe voor Duits en Delf Scolaire voor Frans bevestigden en erkenden de ERK-niveaus die voor de desbetreffende talen ingeschaald zijn per taalvaardigheid en schoolsoort. Hun toetsen worden afgenomen in het jaar voor het examenjaar en in veel gevallen krijgen de leerlingen extra uren om het vak af te ronden. Ook is het certificaat op veel scholen een keuze, waardoor het vaak de betere leerlingen zijn die dit vak volgen.

Het gesprek met het DELE-instituut leidde tot andere bevindingen. Zij gaven aan dat slechts 28% van Nederlandse leerlingen die deelnemen aan DELE een B1-certificaat halen. De inschattingen van de individuele docenten lijken dus te hoog te zijn.

Een overzicht van de gesprekken met de toetsinstituten is te vinden in bijlage 6.

3.3 Taalactiviteiten en taalcompetenties

Uit de procedure blijkt dat docenten verschillende keuzes maken welke taalactiviteiten en taalcompetenties relevant zijn voor hun schoolsoort. Taalactiviteiten tussen de schoolsoorten onderling verschillen. In de gesprekken kwam ook naar voren dat het ERK te omvangrijk is voor de beschikbare tijd op school: het is niet mogelijk om aandacht te besteden aan alle taalactiviteiten. In de aanbevelingen komt dit terug. Een overzicht van de relevante taalactiviteiten per vak vind je in bijlage 7. In de onderstaande tabel zijn de keuzes voor Engels, Duits, Frans en Spaans samengenomen. Wel moet hierbij opgemerkt worden dat niet alle vakken hetzelfde niveau behalen, wat ook van invloed kan zijn op de keuzes van docenten.

Tabel 4: Overzicht van de taalactiviteiten die de docenten Engels, Duits, Frans en Spaans relevant achten per schoolsoort.

	vmbo bb	vmbo kb	vmbo gt	havo	vwo
	N=3	N=2	N=11	N=11	N=10
RECEPTIEVE ACTIVITEITEN	•	•	•	•	•

Mondeling begrip	•	•	•	•	•
Algemeen mondeling begrip	• 1	•	• 6	• 7	• 8
Gesprekken tussen andere mensen begrijpen	•	•	• 6	• 8	• 8
Begrijpen als lid van een aanwezig publiek	•	•	• 2	• 5	• 6
Mededelingen en instructies begrijpen	• 2	• 2	• 5	• 6	• 6
Audio- (en of gebaren-) media en -opnamen begrijpen	• 2	• 2	• 3	• 7	• 7
	•	•	•	•	•
Audiovisueel begrip	(N=1)	(N=2)	(N=10)	(N=11)	(N=6)
TV, film en video kijken	• 2	• 1	• 8	• 10	• 3
	•	•	•	•	•
Leesbegrip	(N=4)	(N=2)	(N=10)	(N=10)	(N=9)
Algemeen leesbegrip	• 2	•	• 5	• 9	• 8
Correspondentie lezen	• 4	• 2	• 10	• 7	• 6
Oriënterend lezen	• 2	•	• 9	• 9	• 9
Lezen voor informatie en argumentatie	• 1	•	• 9	• 9	• 9
Instructies lezen	• 3	• 2	• 9	• 8	• 6
Lezen als vrijetijdsbesteding	• 1	•	• 4	• 5	• 7
	•	•	•	•	•
PRODUCTIEVE ACTIVITEITEN	(N=3)	(N=2)	(N=9)	(N=11)	(N=10)
Mondelinge productie	•	•	•	•	•
Mondelinge productie in het algemeen	•	•	• 7	• 7	• 7
Monoloog: ervaringen beschrijven	• 1	•	• 7	• 10	• 10
Monoloog: informatie geven	• 2	• 2	• 9	• 10	• 10
Monoloog: een pleidooi houden	•	•	• 1	• 3	• 5
Openbare mededelingen	• 1	•	• 2	• 4	• 4
Publiek toespreken	•	•	• 2	• 3	• 6
	•	•	•	•	•
Schriftelijke productie	(N=3)	(N=2)	(N=6)	(N=4)	(N=4)
Schriftelijke productie in het algemeen	• 3	• 1	• 5	•	•
Creatief schrijven	• 1	•	• 4	• 2	• 2
Verslagen en essays	• 1	• 1	• 1	• 4	• 4
	•	•	•	•	• 1
INTERACTIEVE ACTIVITEITEN	•	•	•	•	•
Mondelinge interactie	(N=2)	(N=2)	(N=9)	N=10	N=10
Mondelinge interactie in het algemeen	•	•	• 8	• 6	• 7
Een gesprekspartner begrijpen	• 2	• 2	• 9	• 9	• 10
Conversatie	•	•	• 6	• 6	• 10
Informele discussie	•	•	•	• 5	• 9
Formele discussie	•	•	•	•	• 4
Doelgerichte samenwerking	•	•	• 2	• 3	• 6
Goederen en diensten verkrijgen	• 1	• 1	• 5	• 2	• 2
Informatie-uitwisseling	• 1	• 1	• 8	• 4	• 9
Interviewen en geïnterviewd worden	•	•	• 4	• 2	• 5

Gebruik van telecommunicatie	•	•	• 3	• 1	• 4
	•	•	•	•	•
Schriftelijke interactie	N=3	N=1	N=9	N=3	N=3
Schriftelijke interactie in het algemeen	• 3	• 1	• 7	• 2	• 2
Correspondentie	• 3	• 1	• 8	• 3	• 3
Notities, berichten en formulieren	• 3	• 1	• 7	• 4	• 3
	•	•	•	•	•
Vloeiendheid	•	•	•	•	•

Tabel 5: Samengesteld overzicht van de taalactiviteiten die de docenten Engels, Duits, Frans en Spaans relevant achten per schoolsoort.

COMMUNICATIEVE TAALCOMPETENTIES	•	•	•	•	•
SPREKEN					
Linguïstische competentie	(N=2)	(N=1)	(N=8)	N=10	N=10
Algemeen linguïstisch bereik	•	•	• 5	• 6	• 4
Bereik van woordenschat	• 2	• 1	• 7	• 7	• 8
Grammaticale nauwkeurigheid	•	•	• 3	• 4	• 8
Beheersing van woordenschat	• 2	• 1	• 5	• 7	• 9
Fonologische beheersing	• 2	• 1	• 5	• 7	• 8
Orthografische beheersing	•	•	•	•	•
	•	•	•	•	•
Sociolinguïstische competentie	(N=2)	(N=1)	(N=8)	(N=7)	(N=6)
Sociolinguïstische passendheid	•	•	• 3	• 6	• 6
	•	•	•	•	•
Pragmatische competentie	(N=2)	(N=1)	(N=8)	(N=7)	(N=6)
Flexibiliteit	•	•	• 2	• 8	• 6
Beurten nemen	•	•	• 1	• 4	• 7
Thematische ontwikkeling	• 1	• 1	• 3	• 4	• 7
Coherentie en cohesie	•	•	• 1	• 7	• 8
Propositionele nauwkeurigheid	•	•	•	• 2	• 2
Vloeiendheid	• 1	•	• 2	• 6	• 8
	•	•	•	•	•
COMMUNICATIEVE TAALCOMPETENTIES	(N=4)	(N=2)	(N=10)	(N=4)	(N=4)
SCHRIJVEN					
Linguïstische competentie	•	•	•	•	•
Algemeen linguïstisch bereik	•	•	• 5	• 1	• 1
Bereik van woordenschat	• 3	• 2	• 10	• 4	• 4
Grammaticale nauwkeurigheid	• 1	• 1	• 7	• 4	• 4
Beheersing van woordenschat	• 2	• 1	• 9	• 3	• 4
Fonologische beheersing	•	•	• 1	•	• 1
Orthografische beheersing	• 2	• 2	• 4	• 3	• 3
	•	•	•	•	•
Sociolinguïstische competentie	•	•	•	•	•

Sociolinguïstische passendheid	• 1	• 1	• 3	• 1	• 2
	•	•	•	•	•
Pragmatische competentie	•	•	•	•	•
Flexibiliteit	• 1	•	• 1	• 1	• 1
Beurten nemen	•	•	•	•	•
Thematische ontwikkeling	•	•	• 4	• 1	• 1
Coherentie en cohesie	• 1	• 1	• 4	• 3	• 3
Propositionele nauwkeurigheid	•	•	• 1	• 1	• 2
Vloeiendheid	•	•	• 2	• 1	• 1

3.4 Uitkomsten gesprekken randvoorwaarden

In de discussie met de docenten kwamen de volgende randvoorwaarden naar voren die nodig zijn om de ingeschaalde ERK-niveaus te behalen. Bij de deelnemende docenten leven vooral zorgen over het gebrek aan kennis van het ERK en de beschikbare tijd om deze kennis uit te breiden en het ERK goed te implementeren. Een uitgebreid overzicht van de conclusies is te vinden in bijlage 8.

4. Aanbevelingen

Op basis van onze bevindingen uit deze case study doen we de volgende aanbevelingen:

4.1 Aanbevelingen aan de vakvernieuwingscommissie

1. Gebruik de niveaus (tabel 2) zoals ze zijn ingeschaald door de docenten tijdens deze case study als uitgangspunt voor de vaststelling van de ERK-niveaus in de eindtermen. Houd rekening met:
 - a. de toebedeelde ontwerpruimte voor de talen in de onderbouw en bovenbouw;
 - b. de haalbaarheid van de ERK-niveaus in combinatie met de nieuwe inhoud in de andere domeinen;
 - c. de deskundigheid van de docenten die mee hebben gedaan aan deze case study, die niet per se representatief is voor de hele populatie, aangezien ze al werken met het ERK in hun onderwijs- en toetspraktijk;
 - d. de resultaten van Dele voor Spaans (tabel 3) die lager zijn dan de inschattingen van de docenten Spaans;
 - e. de overlap tussen de ERK-niveaus voor de taalvaardigheden Engels bij vmbo-gt en havo;
 - f. de ERK-niveaus voor schrijfvaardigheid Engels, Duits en Frans voor havo en vwo die overgenomen zijn uit eerder onderzoek (Fasoglio et al., 2014). Deze zijn vrij laag in vergelijking met de niveaus voor de overige taalvaardigheden. Bovendien zijn deze niveaus nu weergegeven als 'kleiner dan'-niveaus ($<A2$ = kleiner dan A2). Deze moeten nog veranderd worden in reguliere ERK-niveaus.
2. Geef per schoolsoort/leerweg aan welke taalactiviteiten en taalcompetenties tenminste aan bod moeten komen en differentieer waar passend. Integreer deze informatie in de eindterm (doelzin en uitwerking) of in de toelichting (te denken valt aan). Door een selectie te maken van relevante taalactiviteiten en taalcompetenties per schoolsoort en leerweg - en dus niet te kiezen voor alle taalactiviteiten en taalcompetenties binnen het ERK - en door deze keuze te verduidelijken in de eindterm of toelichting, houd je het ERK klein en overzichtelijk. Zo wordt de drempel voor docenten om met het ERK te werken zo laag mogelijk en ontstaat er eenduidigheid onder docenten die er nu niet is. Aangezien tabel 4 en bijlage 7 duidelijke verschillen laten zien tussen schoolsoorten qua taalactiviteiten en taalcompetenties, helpt dit ook om recht te doen aan verschillen tussen schoolsoorten en leerwegen. Daarnaast helpt een duidelijke keuze voor bepaalde taalactiviteiten en taalcompetenties bij het creëren van horizontale en verticale doorlopende

leerlijnen.

4.2 Aanbevelingen voor de fase van beproeven

Momenteel ervaren de meeste deelnemende docenten een gebrek aan kennis over het ERK. Er is behoefte aan handvatten, houvast en overzicht:

1. Zorg dat docenten begrijpen wat het ERK inhoudt. Bijvoorbeeld door familiarisatie met het ERK, zoals de procedure die gevolgd is in deze case study.
2. Verhelder met voorbeelden hoe het ERK toegepast kan worden. Dit kan bijvoorbeeld aan de hand van:
 - handreikingen met aandacht voor zowel onderwijs- als toetsprogramma
 - delen van good practices
 - gespreksleidraden
 - teamsgidsen

Het is belangrijk dat in de voorbereiding op de fase van beproeven dergelijke instrumenten in concept worden ontwikkeld. Een deel van deze informatie is nu al te vinden op de onze website. Veel docenten weten dit nog niet te vinden. Hoewel dit buiten de scope van de vakvernieuwingscommissie valt, is het wel van belang dat hier aandacht aan besteed wordt.

4.3 Aanbevelingen voor fase van implementatie

Ook deze aanbevelingen liggen buiten de scope van de vakvernieuwingscommissie, maar zijn wel van belang voor een succesvolle implementatie. Vandaar dat ze vermeld worden in dit rapport:

1. Er is een scholingsbehoefte (zie ook punt 1 van paragraaf 4.2). Er zijn geen ERK-trainingen die gericht zijn op familiarisatie, zoals de procedure die gevolgd is in deze case study. Het is belangrijk dat docenten weten waar ze terecht kunnen om het ERK in hun onderwijs te integreren.
2. Het van belang dat schoolbesturen bewust worden welke randvoorwaarden nodig zijn om succesvolle implementatie van het ERK mogelijk te maken voor alle moderne vreemde talen zoals bijvoorbeeld:
 - docenten faciliteren in tijd, materialen -ook internationaal- en samenwerking binnen en buiten de school;
 - genoeg lestijd inruimen om de niveaus te kunnen behalen/bewust zijn van het feit dat het behalen van een ERK-niveau tijd in beslag neemt;
 - weten hoe het ERK verwerkt kan worden in rapportage en bevorderingsnormen.
3. Er moeten bevoegde lerarenopleidingen komen voor alle moderne vreemde talen, om de kwaliteit te waarborgen.

5. Referenties

Alte/EALTA/British Council/UKALTA (2022). [Aligning Language Education with the CEFR: A Handbook](#).

Council of Europe (2020), *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*, Council of Europe Publishing, Strasbourg, available at www.coe.int/lang-cefr

Fasoglio, D., Beeker, A., Jong, K. de, Keuning, J., & Til, A. van. (2014). ERK-niveau schrijfvaardigheid Engels, Duits en Frans : onderzoek naar het bereikte niveau aan het eind van havo en vwo. Enschede: SLO.

Fasoglio, D., Moonen, M., Tammenga, M. (2022). Verkenning voor de formalisatie van het Europees Referentiekader voor Talen in het Nederlandse onderwijs. Amersfoort: SLO.

Fasoglio, D., & Tuin, D. (2017). *Eindniveau gespreksvaardigheid Engels in het voortgezet onderwijs*. Enschede: SLO.

Folmer, E., Koopmans-van Noorel, A., Kuiper, W. (Eds.) (2017). [Curriculumspiegel 2017](#). Enschede: SLO.

Raad van Europa. (2022). *Gemeenschappelijk Europees referentiekader voor talen: Leren, onderwijzen, beoordelen - Aangevulde uitgave*. Nederlandse Taalunie beschikbaar op: <https://taalunie.org/publicaties/216/gemeenschappelijk-europees-referentiekader-voor-talen-leren-onderwijzen-beoordelen>

Til, A. van, Beeker, A., Fasoglio, D., & Trimbos, B. (2011). [Toetsen en beoordelen met het ERK](#). Enschede: SLO/Cito.

Verheyen, R., Til, A. van, Keuning, J., & Feskens, R. (2015). [ERK-niveau van leerlingen ondergewaardeerd. Uitkomsten van een internationaal ijkingsonderzoek](#). *Levende Talen Magazine* 102 (8), 4-8.

Bijlage 1: Een overzicht per taal en schoolsoort van het aantal deelnemende docenten

Bijeenkomsten Engels, Duits en Frans

	vmbo-bb	vmbo kb	vmbo gt	vmbo totaal	havo	vwo	havo/vwo totaal
Engels	2	0	2	4	1	2	4
Duits	1	0	2	3	4	3	8 ³
Frans	0	0	2	2	2	1	3

- Eén kleur staat voor een groep docenten die samen naar een set opdrachten heeft gekeken.
- Het nummer in een cel is het aantal docenten dat producten heeft meegebracht voor de desbetreffende schoolsoort.

Voorbeeld Engels:

- Drie docenten hebben opdrachten en producten voor vmbo-bb en vmbo-gt beoordeeld, waarvan een docent materiaal voor vmbo-bb en vmbo-gt meegenomen had.
- Vier docenten hebben naar de materialen voor havo en vwo gekeken: een docent had materiaal mee voor havo, twee voor vwo en een docent had geen materialen bij zich.

Bijeenkomst Spaans

	vmbo-bb	vmbo kb	vmbo gt	havo	vwo	Totaal
Spaans	2	2	5	4	4	6

Bijeenkomst kleine talen

	vmbo-bb	vmbo kb	vmbo gt	havo	vwo	Totaal
Arabisch	2					
Chinees	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	2	2
Italiaans	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	2		2
Russisch	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	3		3
Turks	2					2

³ Vier docenten keken naar vwo Duits, waarvan één docent geen materiaal meegenomen had.

Bijlage 2: Uitgebreidere beschrijving rondes en overzicht per taal

Uitwerking rondes alignment procedure

Voor ronde 1 tot en met 4 zijn de relevante stappen en formulieren geselecteerd die nodig waren om de ERK-niveaus in te schalen per taalvaardigheid, taal en schoolsoort.

Engels, Duits en Frans

Engels, Duits en Frans hebben alle rondes uitgevoerd, indien mogelijk. Bij de receptieve vaardigheden werd de standaardisatieronde niet uitgevoerd, omdat dit niet mogelijk bleek.

Spaans

- De familiarisatie (ronde 1) vond plaats in de vorm van een huiswerkopdracht. Tijdens de familiarisatie schaalden de docenten ook de opdrachten in. Hun antwoorden vulden ze in in een Google Form.
- In de online-sessie werd de huiswerkopdracht, waaronder de ingeschaalde niveaus, besproken en ook vergeleken met de resultaten voor Frans.

Kleine talen

- Net als bij Spaans vond de familiarisatie (ronde 1) online plaats, waarbij de docenten hun antwoorden in een Google Form invulden.
- Tijdens de live-bijeenkomst werd de huiswerkopdracht besproken en gingen de docenten onderling per taal in gesprek om tot een gemeenschappelijk ERK-niveau per schoolsoort te komen. Ze hadden opdrachten meegenomen ter ondersteuning. Deze manier van inschalen vormde een combinatie van ronde 2 en de ronde 5.
- Daarna vulden ze individueel in hun Google-Form in welke randvoorwaarden nodig waren om de ingeschaalde niveaus te bereiken (ronde 6).

	Ronde 1 familiarisatie	Ronde 2 specificatie	Ronde 3 Standaardisatie (alleen productief)	Ronde 4 standaard setting	Ronde 5 Vaststellen ERK-niveaus	Ronde 6 randvoorwaarden	Ronde 7 Internationale toetsinstituten
Engels	X	X	X	X	X	X	X
Duits	X	X	X	X	X	X	X
Frans	X	X	X	X	X	X	X

Spaans	X						
Arabisch	X				X	X	
Chinees	X				X	X	
Italiaans	X				X	X	
Russisch	X				X	X	
Turks	X				X	X	

Bijlage 3: Gebruikte formulieren alignment procedure

Onderstaande formulieren hebben we gebruikt in de alignment procedure. De formulieren zijn afkomstig uit Aligning Language Education with the CEFR: A Handbook en zijn aangepast of ingekort waar nodig.

Ronde 1 - Familiarization: Form 2.1: Generic familiarization

1. This Summary form shows that you have completed the activities proposed and your responses can be used for future reference, for validation and in reporting.

Name of user		
Date		
Name of institution		SLO Netherlands Institute for Curriculum Development
Level		Vmbo-bb / vmbo-kb / vmbo-gt / havo / vwo (haal door wat niet van toepassing is)
Type of resource		☐ Curriculum ☐ Course material ☐ Textbook ☐ Exam ☐ Other: Illustrative examples (Please specify)
ACTIVITIES		Responses
2	CEFR CV, Bijlage 1	<u>Onderscheid niveaus</u>
3	CEFR CV, Bijlage 2 Welke ERK-niveaus voor spreken/gesprekken voeren zijn vooral van toepassing op mijn leerlingen?	<u>Spreken/gesprekken voeren:</u> Vmbo-bb: Vmbo-kb: Vmbo-gt: Havo: Vwo: <u>Schrijven:</u> Vmbo-bb: Vmbo-kb: Vmbo-gt: Havo: Vwo: <u>Lezen:</u> Vmbo-bb: Vmbo-kb: Vmbo-gt: Havo: Vwo:

		<u>Luisteren:</u> Vmbo-bb: Vmbo-kb: Vmbo-gt: Havo: Vwo:
4	CEFR CV, Afbeelding 11 receptieve activiteiten Welke taalactiviteiten zijn het meest relevant voor mijn context?	<u>Lezen:</u> Vmbo-bb: Vmbo-kb: Vmbo-gt: Havo: Vwo: <u>Luisteren:</u> Vmbo-bb: Vmbo-kb: Vmbo-gt: Havo: Vwo:
	CEFR CV, Afbeelding 12. Productieve activiteiten Welke taalactiviteiten zijn het meest relevant voor mijn context?	<u>Spreken/gesprekken voeren:</u> Vmbo-bb: Vmbo-kb: Vmbo-gt: Havo: Vwo: <u>Schrijven:</u> Vmbo-bb: Vmbo-kb: Vmbo-gt: Havo: Vwo:
	CEFR CV, Afbeelding 13 interactieve activiteiten Welke taalactiviteiten zijn het meest relevant voor mijn context?	<u>Spreken/gesprekken voeren:</u> Vmbo-bb: Vmbo-kb: Vmbo-gt: Havo: Vwo: <u>Schrijven:</u> Vmbo-bb: Vmbo-kb:

		Vmbo-gt: Havo: Vwo:
	CEFR CV, Afbeelding 16 communicatieve taalcompetenties Welke taalcompetenties zijn het meest relevant voor mijn context?	<u>Spreken/gesprekken voeren:</u> Vmbo-bb: Vmbo-kb: Vmbo-gt: Havo: Vwo: <u>Schrijven:</u> Vmbo-bb: Vmbo-kb: Vmbo-gt: Havo: Vwo:
5	Welke niveaus zijn uitdagend en haalbaar voor mijn context?	<u>Spreken/gesprekken voeren:</u> Vmbo-bb: Vmbo-kb: Vmbo-gt: Havo: Vwo: <u>Schrijven:</u> Vmbo-bb: Vmbo-kb: Vmbo-gt: Havo: Vwo: <u>Lezen:</u> Vmbo-bb: Vmbo-kb: Vmbo-gt: Havo: Vwo: <u>Luisteren:</u> Vmbo-bb: Vmbo-kb: Vmbo-gt: Havo:

		Vwo:
--	--	-------------

Adapted from Aligning Language Education with the CEFR: A Handbook – Editable Forms March 2022 (Groen & Trimbos, 2023).

Ronde 2 - Specification: Form 3.5: Detailed mapping

Opdracht	Reviewer	Taalactiviteit	ERK-niveau	Can do-statements ("")
1	Reviewer 1			
	Reviewer 2			
	Reviewer 3			
2	Reviewer 1			
	Reviewer 2			
	Reviewer 3			
3	Reviewer 1			
	Reviewer 2			
	Reviewer 3			

Adapted from Aligning Language Education with the CEFR: A Handbook – Editable Forms March 2022 (Groen & Trimbos, 2023).

Ronde 3 - Form 4.3: Analysis of illustrative examples. Holistic form > Lezen, Luisteren

		Leesbegrip bijlage 2 ERK-niveau					
Opdracht	Reviewer	A1	A2	B1	B2	C1	C2
Le01	Reviewer 1						
	Reviewer 2						
	Reviewer 3						
Le02	Reviewer 1						
	Reviewer 2						
	Reviewer 3						

Adapted from Aligning Language Education with the CEFR: A Handbook – Editable Forms March 2022 (Groen & Trimbos, 2023).

Ronde 3 - Form 4.3: Analysis of illustrative examples. Holistic form > Schrijven

	ERK-niveau						
Opdracht	Algemeen linguïstisch bereik	Bereik van de woordenschat	Grammaticale nauwkeurigheid	Beheersing van de woordenschat	Ortografische beheersing	Sociolinguïstische passendheid	Cohérentie en cohesie
1							
2							
3							

Adapted from Aligning Language Education with the CEFR: A Handbook – Editable Forms March 2022 (Groen & Trimbos, 2023).

Ronde 3 - Form 4.3: Analysis of illustrative examples. Holistic form > Spreken

	ERK-niveau						
Opdracht	Algemeen linguïstisch bereik	Bereik en beheersing van de woorden-schat	Grammaticale nauw-keurigheid	Fonologische beheersing	Sociolinguïstische passendheid	Coherentie en cohesie	Vloeiendheid
1							
2							
3							

Adapted from Aligning Language Education with the CEFR: A Handbook – Editable Forms March 2022 (Groen & Trimbos, 2023).

Ronde 4: Standaard Setting

Vaardigheid		ERK-niveau	Vergelijking met internationaal gestandaardset materiaal	R1 Op- onder- boven ERK- niveau	R2 Op- onder- boven ERK- niveau	R3 Op- onder- boven ERK- niveau	R4 Op- onder- boven ERK- niveau	R5 Op- onder- boven ERK- niveau	R6 Op- onder- boven ERK- niveau
Schrijven	Sc01								
	Sc02								
	Sc03								
	Sc04								
	Sc05								
	Sc06								
Gesprekken	Ge01								
	Ge02								
	Ge03								

	Ge04								
	Ge05								
	Ge06								
Luisteren	Lu01								
	Lu02								
	Lu03								
	Lu04								
	Lu05								
	Lu06								
Lezen	Le01								
	Le02								
	Le03								
	Le04								
	Le05								
	Le06								

Ronde 5: Achtergrondvariabelen

Hoofdvragen:

- Zijn de niveaus uitdagend en haalbaar?
- Onder welke voorwaarden zijn ze haalbaar vanuit integrale curriculumontwikkeling?

Bijlage 4: Overzicht bijeenkomsten

De indeling van de bijeenkomsten was als volgt:

- Dagbijeenkomsten voor de grote talen Engels, Duits en Frans, waarbij we een onderverdeling maakten tussen vmbo bb/kb/gt en havo/vwo om zo recht te kunnen doen aan de verschillen tussen de schoolsoorten. Dit leidde tot de volgende bijeenkomsten:
 - Engels vmbo
 - Engels havo/vwo
 - Duits vmbo
 - Duits havo/vwo
 - Frans vmbo
 - Frans havo/vwo
- Twee korte online-bijeenkomsten (naast de dagbijeenkomsten) voor Frans en Duits vmbo, omdat daar vier vaardigheden ingeschaald moesten worden en dit niet lukte op een dag:
 - Duits vmbo online
 - Frans vmbo online
- Een online-bijeenkomst voor Spaans, waarbij er ter verificatie ook gekeken werd naar de resultaten voor Frans. Dit omdat beide talen Romaanse talen zijn.
- Een live-bijeenkomst van een halve dag voor Arabisch, Chinees, Italiaans, Russisch en Turks.
- Introductiebijeenkomsten per taal voorafgaande aan de live-bijeenkomsten voor Engels, Duits en Frans. We combineerden de schoolsoorten:
 - Engels vmbo, havo en vwo
 - Duits vmbo, havo en vwo
 - Frans vmbo, havo en vwo
 - Enkele (individuele) 'bezemklasjes' voor als docenten niet aanwezig konden zijn bij de online-introductiebijeenkomst

Spaans en de kleine talen kregen een huiswerkopdracht in plaats van een introductiebijeenkomst, omdat ze een kortere procedure volgden en - afhankelijk van de taal - geen of minder materialen mee hoefden te nemen.

Bijlage 5: Uitgebreide conclusies op basis van de procedure Aligning Language Education with the CEFR: A Handbook

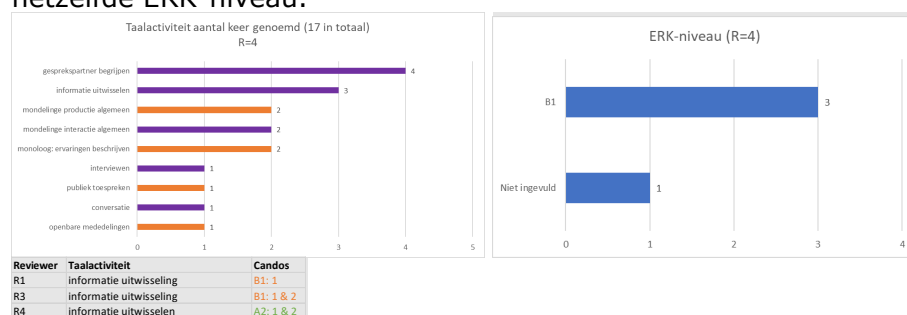
Uitkomsten alignment procedure

Familiarisatie

- Docenten vonden de familiarisatieronde nuttig om te doen: interessant en intensief.
- Niet alle docenten zaten (nog) even goed in het ERK. Voor sommigen was het zelfs de eerste keer.
- Docenten gebruiken niet alle taalactiviteiten en taalcompetenties. Er is overlap per taal, taalvaardigheid en schoolsoort, maar er zijn ook verschillen. Tussen de schoolsoorten zelf zijn er ook verschillen. Een vmbo-leerling kan op A2-niveau te maken krijgen met andere taalactiviteiten dan een vwo-leerling op A2-niveau. Dit heeft te maken met (de context van) de doelgroep.
- Terminologie taalcompetenties: veel, onduidelijk en soms verwarrend.
- Wat betreft het Companion Volume:
 - Omvangrijk en veel
 - Bijlages werden soms ervaren als inconsistent en incompleet
 - Spelfouten en slordigheden in vertaling CV

Specificatie: inschalen van de opdrachten van de docenten

Docenten verschilden erg in de taalactiviteiten en cando-statements die ze toekenden aan een opdracht. Uiteindelijk kwamen de docenten wel veelal uit op hetzelfde ERK-niveau.

Mogelijke verklaringen voor de verschillen zijn:

- De taalactiviteiten leken andere can do's te beloven.
- Soms stond een can do bij een 'onverwachte' taalactiviteit.
- Overlap tussen de taalactiviteiten: bijvoorbeeld bij correspondentie en notities, berichten en formulieren.

Standaardisatie: beoordelen van leerlingproducten bij de productieve vaardigheden

Sommige docenten lagen op een lijn qua beoordeling, maar het kon ook erg uiteen lopen. Onderstaand voorbeeld van het beoordelen van een Duits spreekfragment illustreert beide:

Taal	Opdracht	Reviewer	Algemeen linguïstisch bereik	Bereik en beheersing van de woordenschat	Grammaticale nauwkeurigheid	Fonologische	Sociolinguïstische passendheid	Coherentie en cohesie	Vloeiendheid
Duits havo	Ge01	R1	B1	B1	B1	B1	A2/B1 (nvt)	A2/B1	A2/B1
		R2	B1	B1	B1	B1	B1/A2	A2	A2
		R3	A2	A2	B1	B1	B1	A2	B1/A2
		R4	B1	A2	B1	B1	A2	A2	B1
Frans vmbo	Ge01	R1	A2	A2	A1	B1	A2	A1	B1
		R2	A1	A1	A1	A2/B1	A2	A1	A2
Duits vwo	Ge02	R1	B1	B1	B1	B2	B1	B1	B1
		R2	B2/B1	B1	B1	B2	A2/B1	B1/A2	B1
		R3	A1	B1	A2	A2	A2	B1	B1
		R4	B2	B2	B2	B2	B2	B2	B2

Standaard setting: ijking met internationaal gestandaardsette materialen

Aangezien er alleen internationaal gestandaardsette materialen beschikbaar waren voor Engels, Frans en Duits is deze ronde slechts uitgevoerd voor deze talen. Over het algemeen gold dat de Nederlandse docenten de internationale materialen een half ERK-niveau lager inschatten dan hun internationale collega's. Dus als een internationaal product was ingeschaald op B2 niveau, dan schaalden de Nederlandse docenten dit in op B1/B2 -niveau.

Bijlage 6: Verslag gesprekken internationale toetsinstituten

Gesprekken internationale toetsinstituten

Er zijn gesprekken gevoerd met Cambridge, Goethe en Delf Scolaire, om de niveaus zoals deze ingeschaald zijn door de deelnemende docenten te staven voor Engels, Duits en Frans. Het is niet gelukt om dit te doen voor Spaans en voor de kleine talen zijn er geen dergelijke toetsinstituten in Nederland. Hieronder een overzicht van de uitkomsten:

Cambridge (Engels)

Aangezien Cambridge niet beschikte over een overzicht met de resultaten per niveau, was het lastig voor hen om een uitspraak te doen over onze resultaten. De resultaten konden dus ook niet vergeleken worden.

Goethe (Duits)

Het Goethe-instituut was niet verrast door de uitkomsten. Hun resultaten zijn als volgt:

- vmbo bb/kb/gt: A2 (3e klas)
- havo: B1 (4e klas)
- vwo: B2 (5e klas), soms zelfs C1

De eigenschappen van het Goethe-examen zijn:

- Leerlingen sluiten het Goethe-examen doorgaans in het voorexamenjaar af.
- In plaats van verschillende niveaus per vaardigheid krijgen de leerlingen één algemeen niveau voor alle vaardigheden samen.
- Spreken (monoloog) en gespreksvaardigheid (conversatie) zijn samengenomen.

De leerlingen die het Goethe-examen doen zijn vaak de betere leerlingen die doorgaans ook nog intensiever les krijgen. Ze zijn vaak gemotiveerder, omdat ze zelf voor het Goethe-examen kiezen. Het is dus niet heel verrassend dat de resultaten in verhouding iets hoger uitvallen.

Aandachtspunten uit het gesprek met Goethe:

- Opmerking 'voorbereid' versus 'onvoorbereid': twee weken voorbereiding voor een monoloog is iets heel anders dan vijftien minuten voorbereiden zonder woordenboek bij een mondeling. Dit kan dan ook leiden tot verschillen in niveau.

- Docenten Duits geven aan dat het huidige Cito-examen te moeilijk is: B2-niveau-toetsen zijn op C1-niveau.

Delf Scolaire

Delf Scolaire was ook niet verrast door de uitkomsten. Hun resultaten zijn als volgt:

- havo: B1
- vwo: B2

De eigenschappen van de toetsen zijn:

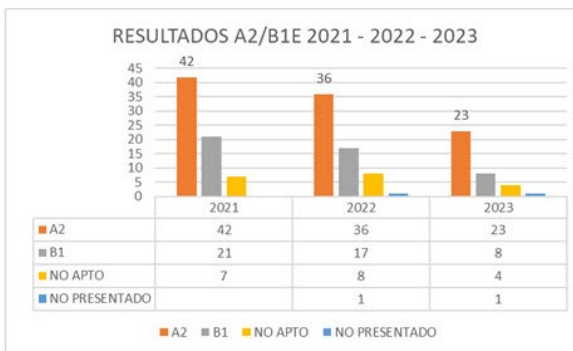
- Toetsen vaak ook al eerder afgenomen (twee toetsmomenten in jaar)

Ook hier gaat het vaak om de betere leerlingen die extra uren krijgen. Net als bij Duits is het dan ook niet verwonderlijk dat de resultaten iets hoger uitvallen dan de resultaten uit de Verkenning ERK-niveaus.

Dele

Het gesprek met Instituto Cervantes in Utrecht werd gevoerd door een collega en een docent uit de vakvernieuwingscommissie:

- Jaarlijks doen in november en in mei ongeveer 100 tot 120 leerlingen een Dele Escolar examen. Het gaat om leerlingen die op het moment van inschrijving maximaal zeventien jaar zijn.
- Het hoogste niveau dat leerlingen halen in Europa is B1. Daarom vond het Instituto Cervantes de inschattingen van de docenten Spaans aan de optimistische kant. B1 is ook het maximale niveau van het Dele Escolar, de Dele-versie voor scholieren. Voor B2 moet een leerling het reguliere Dele doen. Zuid-Europese landen vragen om een B2-Dele Escolar en dit wordt overwogen. De directeur van Cervantes denkt echter dat een B2 voor Germaanse en Scandinavische landen niet zo relevant is.

Afbeelding 2: Overzicht uitkomsten behaalde ERK-niveaus deelnemers Dele Escolar bij Instituto Cervantes in Utrecht. Bron: Instituto Cervantes Utrecht (Dele Madrid).

Bijlage 7: Taalactiviteiten en taalcompetenties voor de verschillende talen

Taalactiviteiten Engels

Engels	vmbo bb	vmbo kb	vmbo gt	havo	vwo
	(N=2)	(N=1)	(N=2)	(N=1)	(N=2)
RECEPTIEVE ACTIVITEITEN	•	•	•	•	•
Mondeling begrip	•	•	•	•	•
Algemeen mondeling begrip	•	•	• 1	• 1	• 2
Gesprekken tussen andere mensen begrijpen	•	•	• 1	• 1	• 2
Begrijpen als lid van een aanwezig publiek	•	•	•	• 1	• 2
Mededelingen en instructies begrijpen	•	•	•	•	• 1
Audio- (en of gebaren-) media en -opnamen begrijpen	•	•	•	• 1	• 2
	•	•	•	•	•
Audiovisueel begrip	•	•	(N=1)	•	•
TV, film en video kijken	•	•	• 1	• 1	• 2
	•	•	•	•	•
Leesbegrip	(N=1)	•	(N=1)	•	•
Algemeen leesbegrip	• 1	•	• 1	• 1	• 2
Correspondentie lezen	• 1	•	• 1	• 1	• 2
Oriënterend lezen	• 1	•	• 1	• 1	• 2
Lezen voor informatie en argumentatie	• 1	•	• 1	• 1	• 2
Instructies lezen	• 1	•	• 1	•	• 2
Lezen als vrijetijdsbesteding	• 1	•	•	• 1	• 2
	•	•	•	•	•
PRODUCTIEVE ACTIVITEITEN	•	•	•	•	•
Mondelinge productie	•	•	•	•	•
Mondelinge productie in het algemeen	•	•	•	• 1	• 1
Monoloog: ervaringen beschrijven	•	•	•	• 1	• 2
Monoloog: informatie geven	•	•	•	• 1	• 2
Monoloog: een pleidooi houden	•	•	•	• 1	• 1
Openbare mededelingen	•	•	•	•	•
Publiek toespreken	•	•	•	• 1	• 1
	•	•	•	•	•
Schriftelijke productie	(N=2)	•	•	•	•
Schriftelijke productie in het algemeen	• 2	• 1	• 2	•	•
Creatief schrijven	• 1	•	• 2	•	•

Verslagen en essays	• 1	• 1	• 1	•	•
	•	•	•	•	•
INTERACTIEVE ACTIVITEITEN	•	•	•	•	•
Mondelinge interactie	•	•	•	(N=1)	(N=2)
Mondelinge interactie in het algemeen	•	•	•	• 1	• 2
Een gesprekspartner begrijpen	•	•	•	• 1	• 2
Conversatie	•	•	•	•	• 2
Informele discussie	•	•	•	• 1	• 2
Formele discussie	•	•	•	•	• 1
Doelgerichte samenwerking	•	•	•	• 1	• 2
Goederen en diensten verkrijgen	•	•	•	•	•
Informatie-uitwisseling	•	•	•	•	• 2
Interviewen en geïnterviewd worden	•	•	•	•	• 1
Gebruik van telecommunicatie	•	•	•	•	• 1
	•	•	•	•	•
Schriftelijke interactie	(N=1)	(N=1)	(N=1)	•	•
Schriftelijke interactie in het algemeen	• 2	• 1	• 1	•	•
Correspondentie	• 2	• 1	• 1	•	•
Notities, berichten en formulieren	• 2	• 1	• 1	•	•
	•	•	•	•	•

Taalcompetenties Engels

COMMUNICATIEVE TAALCOMPETENTIES	•	•	•	•	•
SPREKEN	•	•	•	•	•
Linguïstische competentie	•	•	•	N=1	N=2
Algemeen linguïstisch bereik	•	•	•	• 1	• 2
Bereik van woordenschat	•	•	•	• 1	• 2
Grammaticale nauwkeurigheid	•	•	•	• 1	• 2
Beheersing van woordenschat	•	•	•	• 1	• 2
Fonologische beheersing	•	•	•	•	• 2
Orthografische beheersing	•	•	•	•	•
	•	•	•	•	•
Sociolinguïstische competentie	•	•	•	•	•
Sociolinguïstische passendheid	•	•	•	• 1	• 2
	•	•	•	•	•
Pragmatische competentie	•	•	•	•	•
Flexibiliteit	•	•	•	• 1	• 1
Beurten nemen	•	•	•	• 1	• 2
Thematische ontwikkeling	•	•	•	•	• 2
Coherentie en cohesie	•	•	•	• 1	• 2
Propositionele nauwkeurigheid	•	•	•	•	•
Vloeiendheid	•	•	•	• 1	• 2
	•	•	•	•	•

COMMUNICATIEVE TAALCOMPETENTIES	•	•	•	•	•
SCHRIJVEN					
Linguïstische competentie	•	•	•	•	•
Algemeen linguïstisch bereik	•	•	•	•	•
Bereik van woordenschat	• 1	• 1	• 2	•	•
Grammaticale nauwkeurigheid	• 1	• 1	• 2	•	•
Beheersing van woordenschat	•	•	• 2	•	•
Fonologische beheersing	•	•	•	•	•
Orthografische beheersing	• 1	• 1	• 1	•	•
	•	•	•	•	•
Sociolinguïstische competentie	•	•	•	•	•
Sociolinguïstische passendheid	• 1	• 1	• 2	•	•
	•	•	•	•	•
Pragmatische competentie	•	•	•	•	•
Flexibiliteit	•	•	•	•	•
Beurten nemen	•	•	•	•	•
Thematische ontwikkeling	•	•	• 2	•	•
Coherentie en cohesie	• 1	• 1	• 1	•	•
Propositionele nauwkeurigheid	•	•	• 1	•	•
Vloeiendheid	•	•	• 1	•	•

Taalactiviteiten Duits

Duits	vmbo bb	vmbo kb	vmbo gt	havo	vwo
	•	•	•		•
RECEPTIEVE ACTIVITEITEN	•	•	•	•	•
Mondeling begrip	(N=1)	•	(N=2)	N=4	N=3
Algemeen mondeling begrip	• 1	•	• 1	• 4	• 2
Gesprekken tussen andere mensen begrijpen	•	•	• 1	• 4	• 2
Begrijpen als lid van een aanwezig publiek	•	•	• 1	• 2	• 1
Mededelingen en instructies begrijpen	•	•	• 1	• 2	• 2
Audio- (en of gebaren-) media en -opnamen begrijpen	• 1	•	•	• 3-	• 2
	•	•	•	•	•
Audiovisueel begrip	(N=1)	•	(N=2)	(N=4)	(N=3)
TV, film en video kijken	• 1	•	• 1	• 4	• 2
	•	•	•	•	•
Leesbegrip	•	•	•	N=3	N=2
Algemeen leesbegrip	• 1	•	• 1	• 3	• 2
Correspondentie lezen	• 1	•	• 2	• 2	•
Oriënterend lezen	• 1	•	• 2	• 2	• 2
Lezen voor informatie en argumentatie	•	•	• 2	• 3	• 2
Instructies lezen	•	•	• 1	• 3	• 1

Lezen als vrijetijdsbesteding	•	•	• 1	• 2	• 2
	•	•	•	•	•
PRODUCTIEVE ACTIVITEITEN	•	•	•	•	•
Mondelinge productie	(N=1)	•	(N=2)	(N=4)	(N=3)
Mondelinge productie in het algemeen	•	•	• 1	• 2	• 3
Monoloog: ervaringen beschrijven	• 1	•	• 2	• 3	• 3
Monoloog: informatie geven	•	•	• 2	• 3	• 3
Monoloog: een pleidooi houden	•	•	•	• 1	• 1
Openbare mededelingen	• 1	•	•	• 1	•
Publiek toespreken	•	•	•	•	•
	•	•	•	•	•
Schriftelijke productie	•	•	•	•	•
Schriftelijke productie in het algemeen	• 1	•	• 2	•	•
Creatief schrijven	•	•	• 2	•	•
Verslagen en essays	•	•	•	•	•
	•	•	•	•	•
INTERACTIEVE ACTIVITEITEN	•	•	•	•	•
Mondelinge interactie	•	•	(N=2)	(N=3)	(N=3)
Mondelinge interactie in het algemeen	•	•	• 2	• 1	• 3
Een gesprekspartner begrijpen	•	•	• 2	• 2	• 3
Conversatie	•	•	•	• 2	• 3
Informele discussie	•	•	•	• 1	• 3
Formele discussie	•	•	•	•	• 1
Doelgerichte samenwerking	•	•	•	•	• 2
Goederen en diensten verkrijgen	•	•	• 1	•	• 1
Informatie-uitwisseling	•	•	• 2	• 1	• 3
Interviewen en geïnterviewd worden	•	•	•	•	• --
Gebruik van telecommunicatie	•	•	• 2	•	• 1
	•	•	•	•	•
Schriftelijke interactie	(N=1)	•	(N=2)	•	•
Schriftelijke interactie in het algemeen	• 1	•	• 1	•	•
Correspondentie	• 1	•	• 1	•	•
Notities, berichten en formulieren	• 1	•	• 1	•	•
	•	•	•	•	•

Taalcompetenties Duits

COMMUNICATIEVE TAALCOMPETENTIES	•	•	•	•	•
SPREKEN					
Linguïstische competentie	(N=1)	•	(N=2)	(N=4)	(N=3)
Algemeen linguïstisch bereik	•	•	• 2	• 2	•
Bereik van woordenschat	• 1	•	• 2	• 2	• 3
Grammaticale nauwkeurigheid	•	•	•	• 1	• 3
Beheersing van woordenschat	• 1	•	• 2	• 2	• 3

Fonologische beheersing	• 1	•	• 2	• 2	• 2
Orthografische beheersing	•	•	•	•	•
	•	•	•	•	•
Sociolinguïstische competentie	(N=1)	•	(N=2)	(N=4)	(N=3)
Sociolinguïstische passendheid	•	•	• 2	• 3	1--
	•	•	•	•	•
Pragmatische competentie	(N=1)	•	(N=2)	N=4	N=3
Flexibiliteit	•	•	•	• 4	• 2
Beurten nemen	•	•	•	•	• 2?
Thematische ontwikkeling	•	•	• 1	• 1	• 2
Coherentie en cohesie	•	•	•	• 3	• 3
Propositionele nauwkeurigheid	•	•	•	•	• --
Vloeiendheid	• 1	•	• 2	• 2	• 3
	•	•	•	•	•
COMMUNICATIEVE TAALCOMPETENTIES	(N=1)	•	(N=2)	•	•
SCHRIJVEN					
Linguïstische competentie	•	•	•	•	•
Algemeen linguïstisch bereik	•	•	• 2	•	•
Bereik van woordenschat	• 1	•	• 2	•	•
Grammaticale nauwkeurigheid	•	•	• 1	•	•
Beheersing van woordenschat	• 1	•	• 2	•	•
Fonologische beheersing	•	•	• 1	•	•
Orthografische beheersing	•	•	• 1	•	•
	•	•	•	•	•
Sociolinguïstische competentie	•	•	•	•	•
Sociolinguïstische passendheid	•	•	• 2	•	•
	•	•	•	•	•
Pragmatische competentie	•	•	•	•	•
Flexibiliteit	• 1	•	•	•	•
Beurten nemen	•	•	•	•	•
Thematische ontwikkeling	•	•	•	•	•
Coherentie en cohesie	•	•	•	•	•
Propositionele nauwkeurigheid	•	•	•	•	•
Vloeiendheid	•	•	•	•	•

Taalactiviteiten Frans

Frans	vmbo gt	• havo	• vwo
	(N=2)	(N=2)	(N=1)
RECEPTIEVE ACTIVITEITEN	•	•	•
Mondeling begrip	•	•	•
Algemeen mondeling begrip	• 1	• 1	• 1
Gesprekken tussen andere mensen begrijpen	•	• 1	• 1
Begrijpen als lid van een aanwezig publiek	•	•	• 1

Mededelingen en instructies begrijpen	•	• 2	• 1
Audio- (en of gebaren-) media en -opnamen begrijpen	•	• 2	• 1
	•	•	•
Audiovisueel begrip	•	•	•
TV, film en video kijken	• 2	• 2	• 1
	•	•	•
Leesbegrip	•	•	•
Algemeen leesbegrip	• 1	• 2	• 1
Correspondentie lezen	• 2	• 1	• 1
Oriënterend lezen	• 1	• 2	• 1
Lezen voor informatie en argumentatie	• 1	• 2	• 1
Instructies lezen	• 2	• 1	•
Lezen als vrijetijdsbesteding	• 2	• 1	•
	•	•	•
PRODUCTIEVE ACTIVITEITEN	•	•	•
Mondelinge productie	•	•	•
Mondelinge productie in het algemeen	• 2	• 2	• 1
Monoloog: ervaringen beschrijven	•	• 2	• 1
Monoloog: informatie geven	• 2	• 2	• 1
Monoloog: een pleidooi houden	•	•	•
Openbare mededelingen	•	•	• 1
Publiek toespreken	•	• 1	• 1
	•	•	•
Schriftelijke productie	•	•	•
Schriftelijke productie in het algemeen	• 1	•	•
Creatief schrijven	•	•	•
Verslagen en essays	•	•	•
	•	•	•
INTERACTIEVE ACTIVITEITEN	•	•	•
Mondelinge interactie	•	•	•
Mondelinge interactie in het algemeen	• 2	• 2	• 1
Een gesprekspartner begrijpen	• 2	• 2	• 1
Conversatie	• 2	• 1	• 1
Informele discussie	•	• 1	• 1
Formele discussie	•	•	•
Doelgerichte samenwerking	•	•	•
Goederen en diensten verkrijgen	• 1	• 1	•
Informatie-uitwisseling	• 1	•	• 1
Interviewen en geïnterviewd worden	• 1	• 1	•
Gebruik van telecommunicatie	•	•	• 1
	•	•	•
Schriftelijke interactie	• (N=1)	•	•
Schriftelijke interactie in het algemeen	• 1	•	•
Correspondentie	• 2	•	•

Notities, berichten en formuleren	• 1	•	•
	•	•	•

Taalcompetenties Frans

COMMUNICATIEVE TAALCOMPETENTIES SPREKEN	•	•	•
Linguïstische competentie		•	•
Algemeen linguïstisch bereik	• 1	• 2	• 1
Bereik van woordenschat	• 2	• 1	•
Grammaticale nauwkeurigheid	•	•	• 1
Beheersing van woordenschat	• 1	• 2	• 1
Fonologische beheersing	• 1	• 2	• 1
Orthografische beheersing	•	•	•
	•	•	•
Sociolinguïstische competentie	•	•	•
Sociolinguïstische passendheid	•	• 1	• 1
	•	•	•
Pragmatische competentie	•	•	•
Flexibiliteit	• 1	• 2	• 1
Beurten nemen	•	•	•
Thematische ontwikkeling	•	• 1	• 1
Coherentie en cohesie	•	• 2	• 1
Propositionele nauwkeurigheid	•	•	•
Vloeiendheid	•	• 2	• 1
	•	•	•
COMMUNICATIEVE TAALCOMPETENTIES SCHRIJVEN	•	•	•
Linguïstische competentie	•	•	•
Algemeen linguïstisch bereik	• 1	•	•
Bereik van woordenschat	• 2	•	•
Grammaticale nauwkeurigheid	•	•	•
Beheersing van woordenschat	• 2	•	•
Fonologische beheersing	•	•	•
Orthografische beheersing	•	•	•
	•	•	•
Sociolinguïstische competentie	•	•	•
Sociolinguïstische passendheid	•	•	•
	•	•	•
Pragmatische competentie	•	•	•
Flexibiliteit	•	•	•
Beurten nemen	•	•	•
Thematische ontwikkeling	•	•	•
Coherentie en cohesie	•	•	•
Propositionele nauwkeurigheid	•	•	•
Vloeiendheid	•	•	•

Taalactiviteiten Spaans

Spaans	vmbo bb	vmbo kb	vmbo gt	havo	vwo
	(N=2)	(N=2)	(N=5)	(N=4)	(N=4)
RECEPTIEVE ACTIVITEITEN	•	•	•	•	•
Mondeling begrip	•	•	•	•	•
Algemeen mondeling begrip	•	•	• 2	• 1	• 2
Gesprekken tussen andere mensen begrijpen	•	•	• 3	• 2	• 2
Begrijpen als lid van een aanwezig publiek	•	•	• 1	• 2	• 2
Mededelingen en instructies begrijpen	• 2	• 2	• 4	• 2	• 2
Audio- (en of gebaren-) media en -opnamen begrijpen	• 1	• 2	• 3	• 1	• 2
	•	•	•	•	•
Audiovisueel begrip	•	•	•	•	•
TV, film en video kijken	• 1	• 1	• 4	• 3	• 3
	•	•	•	•	•
Leesbegrip	•	•	•	•	•
Algemeen leesbegrip	•	•	• 2	• 3	• 3
Correspondentie lezen	• 2	• 2	• 5	• 3	• 3
Oriënterend lezen	•	•	• 5	• 4	• 4
Lezen voor informatie en argumentatie	•	•	• 5	• 3	• 4
Instructies lezen	• 2	• 2	• 5	• 4	• 3
Lezen als vrijetijdsbesteding	•	•	• 1	• 1	• 3
	•	•	•	•	•
PRODUCTIEVE ACTIVITEITEN	•	•	•	•	•
Mondelinge productie	•	•	•	•	•
Mondelinge productie in het algemeen	•	•	• 4	• 2	• 2
Monoloog: ervaringen beschrijven	•	•	• 5	• 4	• 4
Monoloog: informatie geven	• 2	• 2	• 5	• 4	• 4
Monoloog: een pleidooi houden	•	•	• 1	• 1	• 3
Openbare mededelingen	•	•	• 2	• 3	• 3
Publiek toespreken	•	•	• 2	• 1	• 4
	•	•	•	•	•
Schriftelijke productie	•	•	•	•	•
Schriftelijke productie in het algemeen	• 1	• 1	• 5	• 2	• 2
Creatief schrijven	•	•	• 2	• 4	• 4
Verslagen en essays	•	•	•	•	• 1
	•	•	•	•	•
INTERACTIEVE ACTIVITEITEN	•	•	•	•	•
Mondelinge interactie	•	•	•	•	•
Mondelinge interactie in het algemeen	•	•	• 2	• 1	• 1
Een gesprekspartner begrijpen	• 2	• 2	• 5	• 4	• 4

Conversatie	•	•	• 4	• 3	• 4
Informele discussie	•	•	•	• 2	• 3
Formele discussie	•	•	•	•	• 2
Doelgerichte samenwerking	•	•	• 2	• 2	• 2
Goederen en diensten verkrijgen	• 1	• 1	• 3	• 1	• 1
Informatie-uitwisseling	• 1	• 1	• 5	• 3	• 3
Interviewen en geïnterviewd worden	•	•	• 3	• 2	• 3
Gebruik van telecommunicatie	•	•	• 1	• 1	• 1
	•	•	•	•	•
Schriftelijke interactie	•	•	•	•	•
Schriftelijke interactie in het algemeen	• 1	• 1	• 4	• 2	• 2
Correspondentie	•	•	• 4	• 3	• 3
Notities, berichten en formulieren	• 1	• 1	• 4	• 4	• 3
	•	•	•	•	•

Taalcompetenties Spaans

COMMUNICATIEVE TAALCOMPETENTIES	(N=1)	(N=1)	(N=4)	(N=3)	(N=3)
SPREKEN					
Linguïstische competentie	•	•	•	•	•
Algemeen linguïstisch bereik	•	•	• 2	• 1	• 1
Bereik van woordenschat	• 1	• 1	• 3	• 3	• 3
Grammaticale nauwkeurigheid	•	•	• 3	• 2	• 2
Beheersing van woordenschat	• 1	• 1	• 2	• 2	• 3
Fonologische beheersing	• 1	• 1	• 2	• 3	• 3
Orthografische beheersing	•	•	•	•	•
	•	•	•	•	•
Sociolinguïstische competentie	•	•	•	•	•
Sociolinguïstische passendheid	•	•	• 1	• 1	• 2
	•	•	•	•	•
Pragmatische competentie	•	•	•	•	•
Flexibiliteit	•	•	• 1	• 1	• 2
Beurten nemen	•	•	• 1	• 3	• 3
Thematische ontwikkeling	• 1	• 1	• 2	• 2	• 2
Cohherentie en cohesie	•	•	• 1	• 1	• 2
Propositionele nauwkeurigheid	•	•	•	• 2	• 2
Vloeiendheid	•	•	•	• 1	• 2
	•	•	•	•	•
COMMUNICATIEVE TAALCOMPETENTIES	•	•	•	•	•
SCHRIJVEN					
Linguïstische competentie	•	•	•	•	•
Algemeen linguïstisch bereik	•	•	• 2	• 1	• 1
Bereik van woordenschat	• 1	• 1	• 4	• 4	• 4
Grammaticale nauwkeurigheid	•	•	• 4	• 4	• 4

Beheersing van woordenschat	• 1	• 1	• 3	• 3	• 4
Fonologische beheersing	•	•	•	•	• 1
Orthografische beheersing	• 1	• 1	• 2	• 3	• 3
	•	•	•	•	•
Sociolinguïstische competentie	•	•	•	•	•
Sociolinguïstische passendheid	•	•	• 1	• 1	• 2
	•	•	•	•	•
Pragmatische competentie	•	•	•	•	•
Flexibiliteit	•	•	• 1	• 1	• 1
Beurten nemen	•	•	•	•	•
Thematische ontwikkeling	• 1	• 1	• 2	• 1	• 1
Coherentie en cohesie	•	•	• 2	• 3	• 3
Propositionele nauwkeurigheid	•	•	•	• 1	• 2
Vloeiendheid	•	•	• 1	• 1	• 1

Taalactiviteiten Arabisch

Arabisch	vmbo bb (N=1)	vmbo kb (N=1)	vmbo gt (N=1)	Havo (N=1)	Vwo (N=1)
Mondeling begrip	X	X	X	• X	X
Audiovisueel begrip	- TV, film en video kijken	- TV, film en video kijken	- TV, film en video kijken	- TV, film en video kijken	- TV, film en video kijken
Leesbegrip	- Algemeen leesbegrip - Correspondentie lezen	- Algemeen leesbegrip - Correspondentie lezen	- Algemeen leesbegrip - Correspondentie lezen	- Algemeen leesbegrip - Correspondentie lezen - Oriënterend lezen - Instructies lezen - Lezen als vrijetijdsbesteding	- Algemeen leesbegrip - Correspondentie lezen - Oriënterend lezen - Lezen als vrijetijdsbesteding - Lezen voor informatie en argumentatie
Mondelinge productie	- Mondelinge productie in het algemeen	- Mondelinge productie in het algemeen	- Mondelinge productie in het algemeen	- Mondelinge productie in het algemeen - Monoloog: Ervaringen beschrijven	- Mondelinge productie in het algemeen - Monoloog: Ervaringen beschrijven

			- Monoloog: Ervaringen beschrijven	- Monoloog: Informatie geven - Openbare mededelingen	- Monoloog: Informatie geven - Openbare mededelingen
Mondelinge interactie	- Mondelinge interactie in het algemeen - Een gesprekspartner r begrijpen - Conversatie	- Mondelinge interactie in het algemeen - Een gesprekspartner r begrijpen - Conversatie	- Mondelinge interactie in het algemeen - Een gesprekspartner r begrijpen - Interviewen en geïnterviewd worden	- Mondelinge interactie in het algemeen - Een gesprekspartner begrijpen - Conversatie - Informele discussie - Informatie- uitwisseling	
Schriftelijke productie	- Schriftelijke productie in het algemeen	- Schriftelijke productie in het algemeen	- Schriftelijke productie in het algemeen	- Schriftelijke productie in het algemeen - Creatief schrijven	- Schriftelijke productie in het algemeen - Creatief schrijven - Verslag maken
Schriftelijke interactie	• X	• X	• X	• X	• X
	•	•	•	•	•

Er zijn geen taalcompetenties aangegeven door de docenten dus vandaar dat deze niet in de tabel staan.

Taalactiviteiten en taalcompetenties Chinees

Wanneer een taalactiviteit **dikgedrukt** is, is deze aangekruist door allebei de docenten.

Chinees	Vwo (N=2)
Mondeling begrip	<i>Relevant:</i> • Mededelingen en instructie begrijpen • Algemeen mondeling begrip • Gesprekken tussen andere mensen begrijpen

	<i>Uitdagend en haalbaar: (N=1)</i> · Begrijpen als lid van een aanwezig publiek
Audiovisueel begrip	
Leesbegrip	<i>Relevant:</i> · Lezen voor informatie en argumentatie · Algemeen leesbegrip · Correspondentie lezen · Oriënterend lezen <i>Uitdagend en haalbaar (N=1)</i> · Instructie lezen
Mondelinge productie	<i>Relevant</i> · Mondelinge productie algemeen · Monoloog: informatie geven · Monoloog: ervaringen beschrijven <i>Uitdagend en haalbaar (N=1)</i> · Openbare mededelingen
Mondelinge interactie	<i>Relevant:</i> · Een gesprekspartner begrijpen · Conversatie · Mondelinge productie in het algemeen · Een gesprekspartner begrijpen · Informatie-uitwisseling
Schriftelijke productie	<i>Relevant</i> · Schriftelijke productie in het algemeen · Schriftelijke productie <i>Uitdagend en haalbaar (N=1)</i> · Creatief schrijven
Schriftelijke interactie	· Schriftelijke interactie · Schriftelijke interactie in het algemeen
Taalcompetenties	<u>Spreken:</u> · Pragmatische competentie · Beheersing van de woordenschat <u>Schrijven:</u> · Bereik van woordenschat · Beheersing van de woordenschat · Linguïstische competentie

Taalactiviteiten en taalcompetenties Italiaans

Wanneer een taalactiviteit **dikgedrukt** is, is deze aangekruist door allebei de docenten.

Italiaans	Vwo (N=2) > Aangegeven indien anders
Mondeling begrip	· Gesprekken tussen andere mensen begrijpen (N=1) · Mededelingen en instructies begrijpen (N=1) · Audio-media en opnamen begrijpen (N=1)
Audiovisueel begrip	· Audiovisueel begrip (niet gespecificeerd)
Leesbegrip	· Algemeen leesbegrip · Lezen voor informatie en argumentatie · Oriënterend lezen · Lezen als vrijetijdsbesteding Minder: · Instructie begrijpen · Correspondentie lezen · Oriënterend lezen (niet genoeg) · Instructies lezen
Mondelinge productie	· Mondelinge productie algemeen · Monoloog: ervaringen beschrijven · Monoloog: informatie geven · Monoloog: een pleidooi houden · Openbare mededelingen · Publiek toespreken
Mondelinge interactie	· Mondelinge interactie algemeen · Een gesprekspartner begrijpen · Conversatie · Informele discussie · Formele discussie · Doelgerichte samenwerking · Informatie-uitwisseling · Interviewen en geïnterviewd worden · Gebruik van telecommunicatie
Online-interactie	· Online-conversatie en -discussie
Schriftelijke productie	· Schriftelijke productie in het algemeen · Creatief schrijven · Verslagen en essays
Schriftelijke interactie	· Schriftelijke interactie in het algemeen · Correspondentie · Notities, berichten, formulieren
Taalcompetenties	<u>Spreken</u> · Linguïstische competentie · Sociolinguïstische passendheid

	- Thematische ontwikkeling - Flexibiliteit - Beheersing van de woordenschat - Bereik van woordenschat - Algemeen linguïstisch bereik <i>Niet genoeg:</i> - Pragmatische competenties - Propositionele nauwkeurigheid - Bereik van woordenschat <u>Schrijven</u> - Linguïstische competentie - Orthografische beheersing - Sociolinguïstische passendheid - Thematische ontwikkeling - Flexibiliteit - Beheersing van de woordenschat - Coherentie en cohesie <i>Niet genoeg:</i> - Pragmatische competenties - Propositionele nauwkeurigheid - Bereik van de woordenschat
--	---

Taalactiviteiten en taalcompetenties Russisch

Wanneer een taalactiviteit **dikgedrukt** is, is deze aangekruist door twee docenten.

Wanneer een taalactiviteit **dikgedrukt en oranje** is, is deze aangekruist door alledrie de docenten.

Russisch	vmbo gt (N=1)	havo (N=3)	vwo (N=3)
Mondeling begrip	- Algemeen mondeling begrip - Gesprekken tussen andere mensen begrijpen - Mededelingen en instructies begrijpen	- Algemeen mondeling begrip - Gesprekken tussen andere mensen begrijpen - Mededelingen en instructies begrijpen - Audio-, (of gebaren-) media en -opnamen begrijpen	- Algemeen mondeling begrip - Gesprekken tussen andere mensen begrijpen - Mededelingen en instructies begrijpen - Audio-, (of gebaren-) media en -opnamen begrijpen - Begrijpen als lid van een

			aanwezig publiek
Audiovisueel begrip	- TV, film en video kijken		
Leesbegrip	- Algemeen leesbegrip - Correspondentie lezen - Oriënterend lezen - Instructies lezen	- Algemeen leesbegrip - Correspondentie lezen - Oriënterend lezen - Instructies lezen - Lezen ter informatie en argumentatie	- Algemeen leesbegrip - Correspondentie lezen - Oriënterend lezen - Instructies lezen - Lezen voor informatie en argumentatie - Lezen als vrijetijdsbesteding
Mondelinge productie	- Mondelinge productie in het algemeen - Monoloog: Ervaringen beschrijven	- Mondelinge productie in het algemeen - Monoloog: Ervaringen beschrijven - Monoloog: Informatie geven	- Mondelinge productie in het algemeen - Monoloog: Ervaringen beschrijven - Monoloog: Informatie geven - Monoloog: Een pleidooi houden - Openbare mededelingen
Mondelinge interactie	- Mondelinge interactie in het algemeen - Een gesprekspartner begrijpen - Goederen en diensten verkrijgen - Gebruik van telecommunicatie	- Mondelinge interactie in het algemeen - Een gesprekspartner begrijpen - Conversatie - Informele discussie - Goederen en diensten verkrijgen - Gebruik van telecommunicatie - Informatie-uitwisseling - Doelgerichte samenwerking	- Mondelinge interactie in het algemeen - Een gesprekspartner begrijpen - Conversatie - Informele discussie - Goederen en diensten verkrijgen - Informatie-uitwisseling - Doelgerichte samenwerking - Conversatie
Schriftelijke productie	- Schriftelijke productie in het algemeen	- Schriftelijke productie in het algemeen - Creatief schrijven	- Schriftelijke productie in het algemeen - Creatief schrijven

Schriftelijke interactie	- Schriftelijke interactie in het algemeen - Correspondentie - Notities, berichten en formulieren	- Schriftelijke interactie in het algemeen - Correspondentie - Notities, berichten en formulieren	- Schriftelijke interactie in het algemeen - Correspondentie - Notities, berichten en formulieren
Online-interactie		- Doelgerichte online - interacties en - samenwerking	- Doelgerichte online - interacties en - samenwerking
Taalcompetenties	<u>Spreken</u> - Algemeen linguïstisch bereik - Bereik van woordenschat - Fonologische beheersing - Sociolinguïstische passendheid - Beurten nemen - Thematische ontwikkeling <u>Schrijven</u> - Algemeen linguïstisch bereik - Bereik van woordenschat - Orthografische beheersing - Sociolinguïstische passendheid - Thematische ontwikkeling	<u>Spreken</u> - Bereik van woordenschat - Beheersing van woordenschat - Fonologische beheersing - Grammaticale nauwkeurigheid - Sociolinguïstische passendheid - Flexibiliteit - Beurten nemen - Thematische ontwikkeling - Coherentie <u>Schrijven</u> - Bereik van woordenschat - Grammaticale nauwkeurigheid - Beheersing van woordenschat - Orthografische beheersing - Sociolinguïstische passendheid	<u>Spreken</u> - Bereik van woordenschat - Beheersing van woordenschat - Fonologische beheersing - Grammaticale nauwkeurigheid - Sociolinguïstische passendheid - Flexibiliteit - Beurten nemen - Thematische ontwikkeling - Coherentie en cohesie <u>Schrijven</u> - Algemeen linguïstisch bereik - Bereik van woordenschat - Grammaticale nauwkeurigheid - Beheersing van woordenschat - Orthografische beheersing - Sociolinguïstische passendheid

		- Thematische ontwikkeling - Cohesie	- Thematische ontwikkeling - Coherentie en cohesie
--	--	---	--

Taalactiviteiten en taalcompetenties Turks

Voor Turks is het niet gelukt om taalactiviteiten te verzamelen. Vandaar dat de tabel leeg is.

Turks	vmbo bb	vmbo kb	vmbo gt	havo	vwo
Mondeling begrip					
Audiovisueel begrip					
Leesbegrip					
Mondelinge productie					
Mondelinge interactie					
Schriftelijke productie					
Schriftelijke interactie					

Bijlage 8: Conclusies op basis van de gesprekken over de benodigde randvoorwaarden

Variabelen die gelden voor alle talen:

1. Er is te weinig kennis over het ERK onder docenten, ook bij ervaren docenten (inclusief deelnemers verkenning!)
2. Waar komt de tijd vandaan om het tekort aan kennis op orde te krijgen: veel tijd nodig voor scholing (ERK, formatieve handelen, taken, holistisch beoordelen) en uitwisseling collega's?
3. Docenten maken zich zorgen om de teruglopende onderwijstijd waardoor het bemoeilijkt wordt om bepaalde niveaus te behalen. Ook als ze daarbij ook aandacht moeten geven aan de nieuwe inhouden taalbewustzijn en cultuurbewustzijn (onduidelijkheid over inhouden).
4. Belangrijk om een doorlopende leerlijn te creëren tussen onderbouw en bovenbouw op basis van het ERK.
5. Hoe zit het met becijfering? Kunnen leerlingen het ERK afsluiten met een certificaat? Wat is een schoolcertificaat waard internationaal gezien? De lat moet voor iedereen haalbaar zijn.
6. Hoe kan het ERK terugkomen in een centraal examen? Niet alle leesvragen Cito zijn te vangen in can do-statements.
7. ERK is actiegericht. Hoe doe je dat met de receptieve vaardigheden?

Randvoorwaarden specifiek voor Arabisch, Chinees, Italiaans, Russisch en Turks:

1. Er moeten bevoegde lerarenopleidingen komen voor alle kleine moderne vreemde talen.
2. Facilitering samenwerking met andere scholen nodig voor uniformiteit en inspiratie.
3. Er is behoefte aan samenwerking met internationale scholen en internationale licenties voor betere methoden, tijdschriften en literatuur.
4. Meer erkenning en zelfde voorwaarden als andere moderne vreemde talen, bijvoorbeeld in de vorm van betere roostering en geen lessen aan het einde van de dag.